

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.1
la Hotărârea Consiliului INJ
nr.11/3 din 15 octombrie 2018*

CURRICULUM

pentru instruirea prin activități simulative la disciplina

„CONDUCEREA ȘI EXERCITAREA URMĂRIII PENALE”

(candidați la funcția de procuror)

AUTORI:

Tatiana VIZDOAGĂ,

Doctor în drept, conferențiar universitar
Formator INJ

Dumitru OBADĂ,

Procuror în Procuratura Anticorupție,
detașat la Institutul Național al Justiției
Formator INJ

Octavian IACHIMOVSCI

Procuror în Procuratura Anticorupție,
Formator INJ

_____ AVIZAT

Șef Direcție instruire și cercetare

Alexandra NICA

CHIȘINĂU, 2018

I. PRELIMINARII

Una dintre direcțiile principale a activității organelor procuraturii în contextul reformei judiciare și de drept în Republica Moldova este conducerea și efectuarea urmăririi penale. În mecanismul efectuării urmăririi penale de către organele de urmărire penală (Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal) procurorului îi revine rolul hotărâtor de a conduce personal activitatea de descoperire a infracțiunilor, în calitate de persoană cu funcție de răspundere cu o pregătire mai avansată în acest sens. Deși mecanismul urmăririi penale include un grup de subiecți cu atribuții diferite (ofițerul de urmărire penală, conducătorul organului de urmărire penală, procurorul și procurorul ierarhic superior), procurorului îi revine misiunea de bază și responsabilitatea privind legalitatea și operativitatea descoperirii infracțiunilor și acumulării probelor pentru trimiterea celor învinuiți în judecată. Pentru a conduce și a efectua urmărirea penală, activitate importantă pentru societate, sînt necesare capacități speciale, gnoseologice, praxiologice, manageriale și morale.

Disciplina „Conducerea și efectuarea urmăririi penale de către procuror” se bazează, tradițional, pe trei niveluri compartimentale: *cunoaștere, aplicare și integrare*, unde în prim-plan sînt plasate compartimentele aplicare și integrare. Viitorilor procurori, pentru a efectua o conducere eficientă a urmăririi penale, le vor fi cultivate deprinderi practice de a realiza personal acțiuni de urmărire penală, controale, de a verifica acte procedurale, de a formula indicații scrise, de a întocmi acte procedurale, de a aprecia oportunitatea efectuării unor acțiuni sau luării unor măsuri de constrîngere procesual penală, de a exercita atribuții prevăzute de lege.

Obiectivele și sarcinile-cheie a modulului simulativ pe segmentul „*Conducerea și exercitarea urmăririi penale*” constau în a desfășura un proces de instruire cu utilizarea în principal a unor activități de simulare care vor include: aprecierea caracterului probant al materialelor acumulate în cadrul procesului penal, pînă la pornirea urmăririi penale, în vedere determinării existenței sau inexistenței bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunii, pornirea urmăririi penale, refuzul în pornirea urmăririi penale, asigurarea termenului rezonabil la investigarea cauzei, efectuarea procedurilor probatorii, aplicarea măsurilor de constrîngere și preventive, măsurilor asiguratorii, controlul activității organelor de urmărire penală și speciale de investigație, activitatea procesuală desfășurată cu persoana acuzată, aprecierea probelor și determinarea admisibilității lor, controlul investigațiilor pornite în vederea căutării învinuitului, terminarea urmăririi penale, întocmirea rechizitoriului și remiterea cauzei penale în instanța de judecată. Toată activitatea desfășurată pe durata cursului de instruire își va găsi materializare în actele procedurale de constatare și de dispoziție emiterea cărora sunt de competența procurorului în cadrul procesului penal, care vor fi întocmite de către audienții cursului de formare.

Curriculum-ul și scenariile în baza cărora se vor petrece activitățile simulative sunt elaborate în baza legislației procesual penale în vigoare a Republicii Moldova, a doctrinei juridice de specialitate, a practicii judiciare, fapt care va permite viitorilor procurori să-și completeze și să-și aprofundeze cunoștințele teoretice cu abilități practice.

II. COMPETENȚE

Pe durata cursului de instruire audientul va obține următoarele competențe:

- să evalueze materialele de urmărire penală prezentate de ofițerul de urmărire penală și să analizeze din punct de vedere a pertinentei și concludenței probele acumulate în cadrul urmăririi penale;
- să coordoneze activitatea unui grup de ofițeri de urmărire penală;
- să propună versiuni la cercetarea unor cauze complexe;
- să planifice efectuarea unor procedee probatorii;
- să întocmească acte procedurale corespunzătoare fiecărei etape a urmăririi penale;
- să aprecieze propunerile procesuale înaintate de ofițerul de urmărire penală;
- să verifice activitatea de urmărire penală prin acțiuni procesuale și extraprocesuale.

- aprofundarea cunoașterii drepturilor fundamentale și libertăților omului prevăzute de Constituție, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale alte acte internaționale și aplicarea lor în practică;
- dezvoltarea aptitudinilor de recunoaștere și minimizare a stereotipurilor și prejudecăților;

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La finele cursului de instruire audientul va fi capabil:

- să determine circumstanțele care urmează a fi stabilite într-o cauză penală;
- să selecteze probele după anumite criterii în faza urmăririi penale;
- să analizeze probele prezentate și alte materiale ale urmăririi penale;
- să adopte hotărâri procesual penale și să întocmească acte procedurale;
- să stabilească și să asigure respectarea termenului urmăririi penale;
- să completeze urmărirea penală în caz de necesitate;
- să opereze cu noi mijloace tehnico-științifice la efectuarea procedurilor probatorii în faza urmăririi penale;
- să soluționeze plângeri și alte stări de conflict între participanții la urmărirea penală și ofițerul de urmărire penală;
- să stabilească legătura dintre probe administrate și circumstanțele cauzei;
- să divizeze cauza penală în proceduri separate;
- să argumenteze oportunitatea efectuării unui procedeu probatoriu sau aplicarea unei măsuri procesuale;
- să asigure controlul activității speciale de investigație;
- să aprecieze necesitatea și să poată dispune măsuri de protecție în privința participanților la proces;
- să efectueze acțiuni de urmărire penală;
- să formuleze indicații în scris ofițerului de urmărire penală;
- să înainteze acuzarea de stat și să modifice învinuirea în condițiile legii;
- să pornească investigațiile în vederea căutării învinuitului și asigure controlul acestei activități;
- să aprecieze necesitatea și să poată dispune suspendarea și reluarea urmăririi penale;
- să distingă temeiurile și procedura de încetare a urmăririi penale, scoaterii persoanei de sub urmărire penală și clasare a procesului penal;
- să întocmească rechizitoriul, să prezinte părților materialele cauzei penale și să expedieze cauza în instanța de judecată pentru examinare în fond.

IV. ADMINISTRAREA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE

Denumirea activității simulative	Formator	Semestrul	Total ore pentru simulări	Evaluarea
A.1.1 Pornirea urmăririi penale și circumstanțele care exclud urmărirea penală.	O.Iachimovschi	I	20(4/4/12)	Evaluare continuă a activității/ Examen final
A.1.2 Desfășurarea urmăririi penale. Efectuarea procedurilor probatorii și aprecierea probelor.	O.Iachimovschi	I	20(4/4/12)	Evaluare continuă a activității/ Examen final
A.1.3 Disponerea și aplicarea măsurilor de constrângere și preventive.	O.Iachimovschi	I	20(4/4/12)	Evaluare continuă a activității/ Examen final
A.1.4 Particularitățile atribuirii calității procesuale și activitatea desfășurată cu persoana acuzată.	D.Obadă	I	20(4/4/12)	Evaluare continuă a activității/ Examen final
A.1.5 Particularitățile terminării urmăririi penale. Soluțiile procesuale dispuse de procuror.	T.Vizdoagă	I	20(4/4/12)	Evaluare continuă a activității/ Examen final

V. TEMATICA SIMULĂRILOR ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN ACTIVITĂȚILE DE SIMULARE

A. 1.1

Pornirea urmăririi penale și circumstanțele care exclud urmărirea penală.

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Aspecte teoretice ale începerii procesului penal și pornirea urmăririi penale. Competența procurorului și a organului de urmărire penală la pornirea urmăririi penale.	4
2.	Metodologia întocmirii de către procuror și ofițerul de urmărire penală a actelor procedurale penale specifice etapei prejudiciare a procesului penal.	4
3.	Simularea procesului de recepționare a sesizărilor despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea infracțiunii.	2

4.	Autosesizarea organului de urmărire penală.	2
6.	Simularea procesului de adoptare a soluției de începere a urmăririi penale	3
7.	Simularea procesului de pornire a urmăririi penale în baza plângerii victimei	2
8.	Simularea procesului de adoptare a soluției de neîncepere a urmăririi penale	2
9.	Evaluare și feedback	1
În total:		20

A. 1.2

Desfășurarea urmăririi penale. Efectuarea procedurilor probatorii și aprecierea probelor.

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Aspecte teoretice ale desfășurării fazei urmăririi penale.	4
2.	Metodologia întocmirii de către procuror și ofițerul de urmărire penală a actelor procedurale penale specifice fazei urmăririi penale.	4
3.	Simularea procedurilor probatorii de administrare a declarațiilor și aprecierea lor.	2
4.	Simularea procedurilor probatorii de administrare a mijloacelor materiale de probă și aprecierea lor.	2
6.	Simularea procedurilor probatorii desfășurate sub controlul procurorului și sub control judiciar.	3
7.	Simularea procesului de suspendare a urmăririi penale și a acțiunilor organului de urmărire penală după suspendarea urmăririi penale.	2
8.	Simularea procesului de adoptare a soluțiilor de conexare și disjungere a cauzelor penale. Examinarea cererilor și a demersurilor privind desfășurarea urmăririi penale.	2
9.	Evaluare și feedback	1
În total:		20

A. 1.3**Disponerea și aplicarea măsurilor de constrângere și preventive.**

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Aspecte teoretice ale dispunerii și aplicării măsurilor de constrângere și preventive.	4
2.	Metodologia întocmirii actelor procedurale penale specifice dispunerii și aplicării măsurilor de constrângere și preventive .	4
3.	Simularea procedurii de reținere a persoanei.	2
4.	Simularea procedurii de aplicare a măsurilor preventive cu caracter neprivativ de libertate.	2
6.	Simularea procedurii de aplicare a măsurilor preventive cu caracter privativ de libertate și a măsurilor alternative arestării preventive.	3
7.	Simularea procedurii de aplicare a măsurilor preventive față de minori și militari.	2
8.	Simularea procesului de adoptare a soluțiilor de prelungire, încetare sau revocare a măsurilor preventive	2
9.	Evaluare și feedback	1
În total:		20

A 1.4**Particularitățile atribuirii calității procesuale și activitatea desfășurată cu persoana acuzată**

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Caracteristica condițiilor, temeiurilor și a procedurii de recunoaștere a bănuțitului, învinuitului, părții vătămăte, părții civile și a părții civilmente responsabile.	4
2.	Metodologia întocmirii actelor procedurale penale specifice recunoașterii în calitate de bănuțit, învinuit, parte vătămăte, parte civilă și parte civilmente responsabilă.	4
3.	Simularea procedurii de recunoaștere a bănuțitului.	2
4.	Simularea aprecierii propunerii de punere sub învinuire.	
6.	Simularea procedurii de punere sub învinuire.	2
7.	Simularea procedurii de înaintare a acuzării și audiere a învinuitului. Particularitățile audierii anumitor categorii de învinuiți.	3
8.	Simularea procesului de modificare și completare a acuzării.	2

9.	Evaluare și feedback	1
În total:		20

A 1.5

Particularitățile terminării urmăririi penale. Soluțiile procesuale dispuse de procuror

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Caracteristica etapei terminării urmăririi penale și a soluțiilor procesuale dispuse de procuror	4
2.	Metodologia întocmirii actelor procedurale penale specifice terminării urmăririi penale și a soluțiilor procesuale dispuse de procuror	4
3.	Simularea procedurii de prezentare a materialelor de urmărire penală.	2
4.	Simularea procedurii de întocmire a rechizitoriului și de trimitere a cauzei în instanța de judecată.	3
6.	Simularea procedurii de scoatere a persoanei de sub urmărirea penală.	2
7.	Simularea procedurii de încetare a urmăririi penale și clasare a cauzei penale.	2
8.	Simularea procedurii de restituire a cauzei sau trimiterea ei la alt organ de urmărire penală	2
9.	Evaluare și feedback	1
În total:		20

VI. METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE/RESURSE LOGISTICE

METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE	RESURSE LOGISTICE
<p><i>Reguli referitoare la scenariile folosite în cadrul activităților de simulare.</i></p> <p>Scenariile conform cărora se vor desfășura activitățile de simulare sunt elaborate de formator pe baza unor cauze penale reale, însă nu se vor copia sau repeta.</p> <p>Scenariile sunt modelate astfel încât, pe lângă faptul că, vor implica situații des întâlnite în practică, vor scoate în prim plan subiecte complicate sau dificil de soluționat, ceea ce va implica (pentru audienți) un efort suplimentar de studiere a practicii judiciare, recomandărilor PG, teoriei de specialitate etc.</p> <p><i>Activitatea scrisă în cadrul simulărilor.</i></p> <p>Grupul de audienți se va împărți, după caz, în grupe a câte 4 audienți în fiecare grup. Rolurile vor fi distribuite astfel: un procuror, un ofițer de urmărire penală, un avocat, un acuzat (bănuț/învinuit). Repartizarea audienților pe grupuri și repartizarea audienților din grupuri pe roluri se face de formator la începutul orei practice. Tot atunci fiecărui grup i se repartizează scenariul cauzei care urmează să fie simulată în dependență de tema simulării.</p> <p>Activitatea scrisă în cadrul grupurilor are loc concomitent, în toate grupurile.</p> <p>Pentru aceasta formatorul pregătește un număr de scenarii la tema respectivă egal cu numărul de grupuri de audienți, astfel încât în activitatea scrisă să fie antrenați toți audienții candidați la funcția de procuror.</p> <p>Pentru studierea scenariului și pregătirea unui act scris se acordă un interval de timp în mediu de de 25-30 minute. În cazul unui scenariu complicat, nu se ține cont de acest interval de timp.</p> <p>Aspecte metodice de lucru în grup:</p> <p>Audienții cu roluri de apărător în auditoriu studiază materialele scenariului și tot atunci pregătesc, după caz, cererea de contestare a acțiunii procesuale, schimbare a măsurii preventive, scoatere de sub urmărire penală, de încetare a procesului, etc.. Acuzatul, de rînd cu apărătorul, formulează printr-o cerere argumentele și cerințele sale. Procurorul și ofițerul de urmărire penală, întocmesc actele corespunzătoare simulării în derulare, acte de dispoziție și consemnare privind aplicarea măsurii de constrîngere – reținerea, măsurilor preventive, altele.</p> <p>În tot timpul activităților scrise în grupuri, formatorul se află în auditoriu, supraveghează activitatea audienților, răspunde la întrebări, dă sfaturi și recomandări.</p> <p><i>Activitatea verbală în cadrul simulărilor.</i></p> <p>Activitățile simulative verbale au loc prin simularea procedurilor probatorii, desfășurate conform regulilor de procedură fixate în C.P.P. (cercetarea la fața locului în domiciliu, percheziția,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ una sau mai multe săli special amenajate pentru simularea procedurilor probatorii; ➤ echipament de înregistrare video și audio a acțiunilor de urmărire penală; ➤ o sală dotată cu unul sau mai multe calculatoare și printere; ➤ acces la internet, materiale de birotică; ➤ după caz: tablă flip-chart, proiector.

prezentarea spre recunoaștere, punerea sub învinuire și înaintarea acuzării, altele). La finalul fiecărei activități de simulare cât și la finalul întregului modul de simulare, formatorul dă recomandări practice, comentează activitatea audienților. La fel, formatorul dă exemple de bune practici și rele practici.	
--	--

VII. EVALUAREA

Formele de evaluare: continuă și finală.

A. Evaluarea continuă a audientului se va face cu note pe scara de la 1 la 10 pentru fiecare activitate de simulare în care este antrenat. Notele vor fi acordate pentru calitatea actelor procedurale întocmite (individual sau în grup), precum și pentru calitatea prestației verbale.

La evaluarea activității continue se va ține cont de:

- participarea audienților în cadrul seminarelor;
- realizarea activităților individuale/în grup;
- răspunsuri orale, participare la dezbateri/studii de caz;
- redactarea unor acte în baza subiectelor discutate;
- susținerea unor testări obligatorii care vor conține sarcini cu obiective de evaluare a cunoștințelor, capacităților și competențelor/aptitudinilor profesionale;
- pregătirea unui referat pe o problemă propusă pentru activități individuale.

B. Evaluarea finală se va efectua prin examen, în bază de test, care va conține întrebări teoretice și practice în domeniul desfășurării urmăririi penale.

VIII.REFERINȚE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE

Acte normative naționale:

1. Constituția Republicii Moldova, 29 iulie 1994.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, din 14 martie 2003.
3. Legea cu privire la Procuratură, nr.3 din 25.02.2016 (*M. O. nr.69-77/113 din 25.03.2016*)
4. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Constituțională, nr.317-XIII din 13.12.1994.
5. Codul jurisdicției constituționale, nr.502-XIII din 16.06.1995.
6. Legea Republicii Moldova privind organizarea judecătorească, nr.514-XIII din 06.07.1995.
7. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr.1260-XV din 19.07.2002.
8. Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012 (cu modificările și completările ulterioare);
9. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea specială de investigații, nr. 59 din 29.03.2012.
10. Legea Republicii Moldova cu privire la protecția martorilor și altor participanți la proces, nr.105 din 16.05.2008.
11. Legea Republicii Moldova privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, nr.1545-XIII din 25.02.1998.
12. Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție nr.1104 din 06.06.2002.
13. Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală din 1.12.2006.
14. Legea cu privire la prevenirea și combaterea crimei organizate nr.50 din 22.03.2012
15. Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr.190 din 26.07.2007.

Instrumente juridice internaționale:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului (10.12.1948).

2. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului (4.11.1950).
3. Regulile standardelor minimale de tratare a deținuților (1955).
4. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966).
5. Convenția europeană împotriva torturilor și a altor forme de comportament și pedepse antiumane, crude sau care înjosesc demnitatea omului (1984).
6. Principiile generale privitor la independența organelor judecătorești (1985).
7. Declarația principiilor generale ale justiției pentru victimele infracțiunilor și abuzurilor de putere (1985).
8. Regulile standardelor minimale ale ONU privitor la efectuarea justiției în privința infractorilor minori (1985).
9. Convenția despre drepturile copilului (1989).
10. Cumulul de principii pentru apărarea tuturor persoanelor reținute sau arestate în orice formă ar fi fost aceasta efectuată (1988).
11. Convenția europeană despre colaborarea reciprocă privind asistența juridică internațională în materie penală și protocolul ei (1959).
12. Convenția europeană despre valabilitatea internațională a sentințelor pe cauzele penale (1970).
13. Convenția țărilor CSI privind asistența juridică și raporturile de drept în procesele civile, familiale și penale (22.01.1993).
14. Tratatul între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (25.02.1993).
15. Tratatul între Republica Moldova și Ucraina cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală (13.12.1993).

Jurisprudență:

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a unor prevederi ale legislației procesual penale privind arestul preventiv și arestul la domiciliu nr. 1 din 15.04.2013.
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la respectarea legislației în cazurile despre aplicarea, schimbarea, prelungirea și revocarea măsurilor de constrângere cu caracter medical nr. 23 din 12. 12.2005.
3. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii nr. 39 din 22. 11.2004.
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a dispozițiilor legale referitoare la confiscarea averii nr.40 din 27. 12.1999.
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale nr. 7 din 22. 11.2004.
6. Hotărârile CtEDO.
7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.11 din 24.12.2012 cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor.
8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.2 din 26.12.2011 cu privire la practica de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor și a precursorilor.
9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.23 din 28.06.2004 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor.
10. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiuni de corupție.
11. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.17 din 07.11.2005 cu privire la practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală.

Literatură de specialitate:

1. I. Dolea, *Codul de procedură penală al Republicii Moldova* (Comentariu aplicativ) - Chișinău: Cartea Juridică, 2016.
2. I. Dolea, D. Roman, Iu. Sedlețchi, T. Vizdoagă, V. Rotaru, A. Cerbu, S. Ursul. *Drept procesual penal*. - Chișinău: Cartier juridic, 2005.
3. I. Dolea, D. Roman, T. Vizdoagă, V. Rotaru, A. Cerbu, S. Ursu, R. Botezatu, V. Șterbeț, E. Erjiu. *Codul de procedură penală. Comentariu*. - Chișinău: Cartier juridic. 2005.
4. E. Cătană, I. Dolea, T. Popovici, D. Roman. *Inviolabilitatea persoanei în Republica Moldova*. - Chișinău: IRP, 2006.
5. В.Д. Адаменко. *Сущность и предмет защиты обвиняемого*. - Томск:1983.
6. Е.А. Доля. *Использование в доказываний результатов оперативно – розыскной деятельности*. - Москва, 1996.
7. А.П. Рыжаков. *Окончание предварительного расследования*. - Москва,1999.
8. А.Ю. Шумилов. *Основы уголовно-розыскного права: Учебное пособие*. - Москва, 2000.